

במשנה: משעה שכהנים נכנסים לאכול וכו'.

בגמרא מפורש, דהיינו צאת הכוכבים. וקשה. דבתוס' (מנחות סו ע"א) כתבו, דהואיל וספירת העומר בזה"ז היא מדרבנן, מותר לספור בבין השמשות בברכה ואין צריך להמתין עד צאת הכוכבים ע"ש. וא"כ קשה, לפי מה שקי"ל (שו"ע יו"ד סי' שלא) דתרו"מ בזה"ז מדרבנן, א"כ יהיה מותר לכהן לאכול בבין השמשות תרו"מ וכמו בתוס' הנ"ל לגבי ספירה בזה"ז. אך לגבי ק"ש דאורייתא, הרי מפורש בירושלמי כאן, דאם קרא ק"ש בבין השמשות, צריך לחזור ולקרוא מספק לאחר צאת הכוכבים עיי"ש. וא"כ אין זמן קריאת שמע ואכילת הכהנים בתרומה שוה.

וכתב בספר מאור ישראל להגר"ע יוסף שליט"א, דנראה שמכאן ראייה למ"ש המשנה למלך (פ"ז מה' תרומות) שאפי' למ"ד דתרו"מ בזה"ז הוי רק מדרבנן, החמירו חז"ל בספקם כשל תורה ע"ש, וכן מוכח בשבת (לה ע"א) דלאכילת תרומה לא אכלי כהנים עד דשלים ביה"ש דר' יוסי. וכ"ה בתוס' (שבת לה ע"ב), דאף בתרומה דרבנן מחמיר ר' יוסי דלא אכלי כהנים עד דשלים ביה"ש דידיה. ברם מדברי מרן והפוסקים נראה דלא כהמל"מ הנ"ל, אלא שיי"ל דהכא שאני, שכיון שהכהנים היו טמאים, ועמדו בחזקת איסור באכילת תרומה, גם בביה"ש אינן רשאים לאכול בתרומה אף בזה"ז שהיא מדרבנן, לדעת הש"ך (בס' קי) דספיקא דרבנן היכא דאתחזק איסורא אזלי' לחומרא וא"ש.

★ ★

במשנה: קורין את שמע וכו'.

הגר"א בשנות אליהו דקדק, מהא דקתני כאן לשון רבים "קורין" ולא כמו להלן (יא ע"א): בשחר מברך, לשון יחיד ועוד כיו"ב. דבא ללמד, דבק"ש אין אחד יכול להוציא את חבריו ע"כ.

ולכאורה קשה, הלא כלל גדול הוא בכל התורה כולה: "שומע כעונה". מדוע, אם כן, לא ניתן לצאת ידי חובת קריאת שמע על ידי שמיעה מפי אחר?

ותירין בזה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, אכן כשקיום המצוה תלוי באמירה בלבד, בזה נתחדש דין שומע כעונה, שאין צורך לומר בפיו ממש, אלא גם אם ישמע יחשב כמי שענה.

מה שאין כן במצות קריאת שמע, אין מהותה קריאה ואמירה גרידא, אלא קבלת עול מלכות שמים ועול מצוות. ואדרבה, האמירה בפיו ממש היא ממהותה של קבלה זו, שהרי אינו דומה מי שרק שומע על כך מאחרים ומסכים, למי שמודה בפיו שהוא עבד למלך העולם.

(ספר מרפסין איגרא ע' לו)

★ ★

במשנה: קורין את שמע וכו'.

בתפארת ישראל כתב, ד"קורין" הוא לשון הרמת קול, ומוכח מכאן, דמצוה לקרוא הפסוק הראשון של קריאת שמע בקול רם ע"כ. והוא חידוש גדול. וראה ברש"י (חגיגה ה ע"ב) דלשון קריאה היינו הרמת קול, וזה מוכח כהתפארת ישראל הנ"ל. אך ראה בשו"ת בכורי שלמה (חלק א או"ח סימן א) המוכיח מכמה דוכתי דכוונת רש"י היא רק לגבי לשון תורה, אבל בלשון חז"ל, לשון קריאה הוא בלא השמעת קול עיי"ש וא"כ צ"ע להלכה כאן.

★ ★

בגמ': מילתא אגב אורחא קמ"ל וכו'.

בשו"ת מנחת יצחק לגאב"ד ירושלים (חלק ו סי' פד) הובא, לגבי נוסע ממדינה למדינה, ויש הברל בין שעות השקיעה ממקום שנסע למקום שהגיע, בתר מה הולכים, כגון לגבי ספירת ז' נקיים וכדו', אם תמתין לזמן השקיעה של המקום ממנו יצאה - שם התחילה לספור, או שהעיקר מסתכלים על המקום בו נמצאת כעת, ומוכיח מהגמרא כאן, דאזלינן בתר המקום בו נמצא כעת, דבגמ' איתא: מלתא אגב אורחא קמ"ל, כהנים אימת קאכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים, והא קמ"ל דכפרה לא מעכבא, והיינו דאיירי אף בזב וזבה ומצורע דכל א' מהם סופר ז' ומביא קרבנו ביום השמיני, ומדתלי ק"ש באכילת תרומה דמחור"כ דצריך ז' נקיים, הרי זה בא ללמד ונמצא למד, דבוודאי לא יעלה על הדעת דזמן ק"ש דערכית תלוי במקום שהי' בהתחלת היום, אלא בצאה"כ של המקום שהוא נמצא עכשיו, כן בזמן אכילת תרומה, אף שהתחיל לספור ז' נקיים במקום אחר תלוי רק בהערב שמש במקום שנמצא עכשיו עכ"ד ודפח"ח.